

Аналіз захворюваності на ішемічну хворобу серця в Україні

В.А. Гандзюк

ДНУ «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини»
Державного управління справами, Київ

КЛЮЧОВІ СЛОВА: неінфекційні захворювання, хвороби системи кровообігу, ішемічна хвороба серця, смертність, поширеність, захворюваність, інвалідність

На формування здоров'я населення України, як і більшості країн європейського регіону, вирішальний вплив має низка хронічних неінфекційних захворювань: хвороби системи кровообігу, злякисні новоутворення, обструктивні хвороби легенів, цукровий діабет, соціально-небезпечні тощо. Особливе місце посідають хвороби системи кровообігу, від яких щорічно в Європі помирає більше 4 млн осіб, в Україні – близько 500 000 і які є провідною причиною захворюваності, інвалідизації та смертності.

Мета роботи – вивчити стан захворюваності, особливості та тенденції хвороб системи кровообігу населення України за період 2008–2012 рр.

Матеріал і методи

Вивчено дані Європейського регіонального бюро ВООЗ, офіційної статистики Державного комітету статистики України, Центру медичної статистики МОЗ України. Використано системний підхід, медико-статистичний і аналітичний методи.

Результати та їх обговорення

Україна посідає одне з перших місць в Європі за показниками смертності від хвороб системи кровообігу (459,48 на 100 000 населення), які істотно перевищують аналогічні показники у Франції (30,08 на 100 000 населення), Німеччині (75,09 на 100 000 населення.), Польщі (88,37 на 100 000 населення), Великобританії (76,11 на 100 000 населення) (рис. 1). В Європі серцево-судинна патологія зумовлює близько

40 % усіх випадків смерті осіб віком менше 75 років, з яких раптова серцева смерть становить понад 60 % [1].

Захворюваність населення України на хвороби системи кровообігу і вихід їх на перше рангове місце в структурі загальної смертності свідчать про зростання поширеності цієї патології та є несприятливим показником стану популяційного здоров'я. Смертність від них становить близько 65,8 %, при цьому внесок ішемічної хвороби серця (ІХС) – 71,1 % (у Російській Федерації – 51,9 %) [6].

Структура смертності в Україні в цілому залишається незмінною протягом останніх років. Так, у 2012 р. перше місце серед причин виникнення смерті посідають серцево-судинні захворювання (65,8 %) [2]. У формуванні показника захворюваності провідну роль відіграють гіпертонічна хвороба (ГХ), ІХС та цереброваскулярні захворювання, частка яких відповідно становить 36,8; 24,5 та 19,2 %.

ІХС – найпоширеніша патологія в Україні. За період 2008–2012 рр. її показники серед дорослих поступово збільшувалися (на 6,7 %) і досягли 24 088,1 особи на 100 000 населення, а захворюваність зменшилася на 2,2 % і становила 1 639,9 особи на 100 000 населення. За останній рік кількість хворих зросла на 60 332 особи (на 1,0 %). Питома вага працездатного населення у структурі поширеності й захворюваності серед усіх дорослих становить відповідно 28,9 і 43,9 % [3]. Аналіз показників смертності свідчить, що за окреслений період зменшилися не тільки абсолютні величини кількості померлих на 0,2 %, а й її коефіцієнти на 3,9 %. Така тенденція корелює з

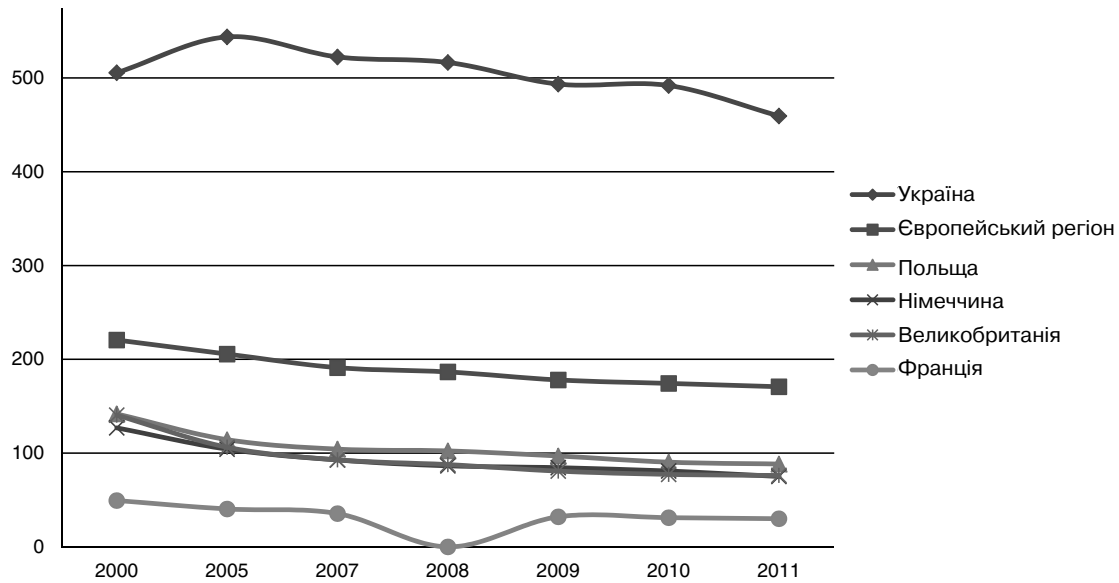

Рис. 1. Динаміка смертності від ішемічної хвороби серця у країнах Європи серед усього населення за 2008–2012 рр. (на 100 000 населення).

динамікою інших показників, зокрема із захворюваністю (рис. 2).

Значні коливання показника смертності в регіонах: від 275,8 у Закарпатській, 430,3 – Хмельницькій, 474,5 – у Херсонській областях та 399,5 у м. Севастополі до 1 119,9 у Чернігівській і 1 016,7 – Вінницькій областях (середній – 654,4), а серед працездатних осіб розмах у 2012 р. досягає 2,9 разу (від 47,4 у Тернопільській, 49,2 – Закарпатській, 54,4 – Житомирській до 118,7 у Київській, 117,8 – Донецькій, 115,9 – Чернігівській областях (середній – 81,0) (табл. 1).

У структурі поширеності хвороб системи кровообігу та захворюваності на них серед

дорослих осіб частка ІХС становить відповідно 34,4 та 27,5 %, серед працездатних осіб – 27,2 та 23,8 %, пенсійного віку – 38,3 та 30,6 %. За зверненнями зареєстровано 9 028 604 особи, з яких зі стенокардією – 36,3 % (3 277 117 особи; 8 743,3 на 100 000 населення); працездатного віку – 2 612 224 особи, з них зі стенокардією – 40,8 % (1 065 863; 3 932,3 на 100 000 населення); пенсійного віку – 6 416 380 (56 509,5 на 100 000 населення), з них із стенокардією – 34,5 % (2 211 254; 19 474,7 на 100 000 населення) (табл. 2). Аналіз цих показників серед дорослих осіб показав значні коливання навіть у межах одного регіону. Так, показник поширеності

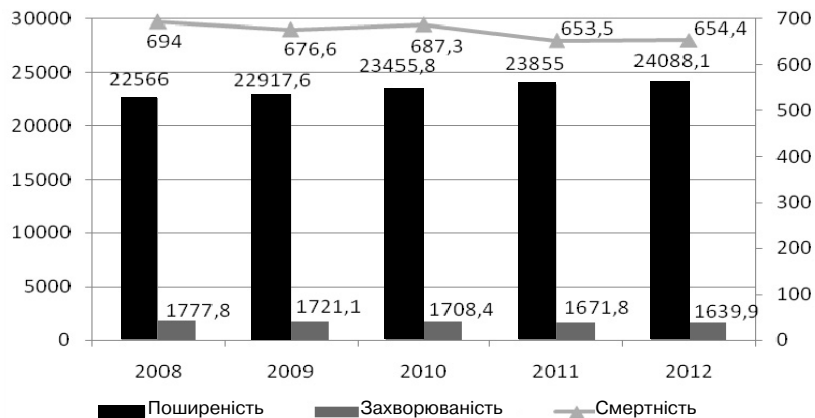

Рис. 2. Показники поширеності ішемічної хвороби серця, захворюваності на неї та смертності внаслідок цієї патології в Україні за період 2008–2012 рр. (на 100 000 населення).

Таблиця 1

Показники ураження дорослого населення ішемічною хворобою серця в регіонах України

Регіон / Область	Поширеність (на 100 000 населення)		Захворюваність (на 100 000 населення)		Первинна інвалідність (на 10 000 населення)		Смертність (на 100 000 населення)	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012	2010	2012
АР Крим	20 556,6	22 135,8	1 714,7	1 505,3	2,9	2,8	797,9	733,6
Вінницька	27 405,7	27 522,5	2 010,5	1 912,4	5,6	5,1	1 086,1	1 016,7
Волинська	21 822,7	21 562,9	1 407,3	1 244,2	4,0	3,8	668,1	650,1
Дніпропетровська	24 427,4	24 553,2	1 587,7	1 524,0	3,0	3,0	663,9	645,8
Донецька	21 037,7	21 512,4	1 845,1	1 758,4	3,1	3,0	622,3	613,6
Житомирська	21 158,9	22 640,8	960,1	1 033,9	2,4	2,3	776,1	605,4
Закарпатська	27 675,9	27 759,9	2 664,8	2 129,6	3,5	3,3	235,8	275,8
Запорізька	19 513,2	20 285,3	864,2	918,0	3,7	3,8	632,6	604,0
Івано-Франківська	20 680,2	20 814,0	1 961,6	1 961,6	3,1	3,1	759,5	742,3
Київська	32 303,3	32 851,0	1 574,0	1 656,3	3,4	3,0	848,9	802,5
Кіровоградська	27 183,6	27 696,2	1 463,0	1 433,0	2,8	3,2	887,3	817,0
Луганська	27 866,2	28 324,2	1 160,4	1 087,5	4,1	3,6	693,1	652,7
Львівська	14 937,7	15 467,7	1 546,4	1 408,9	4,5	5,1	636,4	597,6
Миколаївська	24 979,7	25 936,0	2 210,1	2 370,1	5,3	4,5	689,7	643,9
Одеська	23 358,5	24 416,9	2 187,2	2 175,7	3,6	3,3	543,8	512,0
Полтавська	24 741,9	24 732,1	1 401,6	1 361,4	3,2	3,5	642,5	736,2
Рівненська	20 313,9	21 764,9	1 378,8	1 431,8	3,6	3,5	723,2	670,6
Сумська	19 715,9	20 593,4	1 359,2	1 457,9	2,4	2,0	556,5	528,5
Тернопільська	25 659,4	25 936,8	1 438,3	1 526,3	3,4	4,1	881,0	807,9
Харківська	23 663,2	24 023,7	2 831,8	2 552,9	4,3	4,2	844,7	769,4
Херсонська	23 270,1	23 744,3	1 697,9	1 625,3	3,3	2,5	454,7	474,5
Хмельницька	22 404,8	24 856,9	1 857,5	1 979,9	4,1	3,7	456,0	430,3
Черкаська	24 645,9	24 985,3	1 679,2	1 579,1	5,0	3,8	658,0	646,6
Чернівецька	25 160,6	26 128,7	2 022,1	1 693,2	4,3	5,2	859,5	798,1
Чернігівська	22 749,4	23 917,4	1 504,4	1 547,5	4,9	4,3	1 167,3	1 119,9
м. Київ	26 930,2	27 642,7	1 580,2	1 477,8	5,9	5,6	511,8	490,0
м. Севастополь	23 997,5	24 056,9	628,0	689,9	4,3	3,1	341,6	399,5
Україна	23 455,8	24 088,1	1 708,4	1 639,9	3,8	3,7	687,3	654,4

досягнув у Закарпатській області – 27 759,9, тоді як у Львівській – 15 467,7 (на 35,8 % менше за середній); Луганській – 28 324,2, а в Запорізькій – 20 285,3; у Київській – 32 851,0 (на 36,4 % вище за середній), а в Сумській – 20 593,4 (Україна – 24 088,1 на 100 000 населення). Ще більші розбіжності щодо показників захворюваності: найвищі – в Харківській (2 552,9), Миколаївській (2 370,1), Одеській (2 175,7) і Закарпатській (2 129,6) областях, а найнижчі – у Запорізькій (918,0, менше удвічі), Житомирській (1 033,9) областях, Севастополі (689,9), при середній – 1 639,9 [4].

Показник поширеності найвищий у Центральному регіоні (26 758,8), майже однакові значення у Південному та Південно-Східному (відповідно 24 058,3 і 23 739,8), а також у Західному

та Північно-Східному регіонах (відповідно 22 776,4 і 23 081,0). Захворюваність найвища у Південному (1 919,1) та Західному (1 627,9), а найнижча – у Північно-Східному (1 455,6).

Протягом трьох останніх років зросла поширеність ІХС серед працездатного населення (на 3,1 %), а захворюваність зменшилася (на 3,8 %). Охоплення диспансерним наглядом залишилося на попередньому рівні. Дві області Західного регіону – Закарпатська та Чернівецька – мають найвищі рівні поширеності ІХС та захворюваності на неї: відповідно 17 120,4 і 1 316,9 та 16 584,4 і 1 330,8 на 100 000 населення (середні 9 637,2 і 994,7), тобто перевищення в 1,8 рази.

Показники диспансеризації в цих областях теж найвищі. У Житомирській та Запорізькій протягом значного часу реєструють найнижчі показ-

Таблиця 2

Показники поширеності ішемічної хвороби серця, захворюваності на неї та смертності, спричиненої цією патологією, в Україні (2012 р.)

Показник	Поширеність		Захворюваність		Смертність	
	Всього осіб	На 100 000	Всього осіб	На 100 000	Всього осіб	На 100 000
Особи віком 18 років і старші						
ІХС (усі форми)	9 028 604	24 088,1	614 673	1 639,9	297 432	654,4
Поєднання ІХС та ГХ	5 849 678	15 606,8	369 656	986,2		
Стенокардія	3 277 117	8 743,3	207 146	552,7	7632	16,8
Інші форми ІХС	5693	15,2	5693	15,2		
Інфаркт міокарда					12 224	26,9
Гострий інфаркт міокарда	50 562	134,9	50562	134,9	9009	19,8
Інші форми хронічної ІХС					50 363	110,8
Атеросклероз	251958	672,2	40150	107,1	18 822	41,4
Працездатне населення						
ІХС (усі форми)	2 612 224	9 637,2	269 621	994,7	21 944	80,9
Поєднання ІХС та ГХ	1 507 834	5 562,8	152 848	563,9		
Стенокардія	1 065 863	3 932,3	97 121	358,3	3796	14,0
Інші форми гострої ІХС	2751	10,1	2751	10,1		
Інфаркт міокарда					2363	8,7
Гострий інфаркт міокарда	14 688	54,2	14 688	54,2	1685	6,2
Інші форми ІХС					4849	17,9
Атеросклероз	56 691	209,1	12 354	45,6	320	1,2

ники поширеності ІХС і захворюваності на неї: відповідно 3 624,1 і 361,8 та 6 456,2 і 416,0. Високі рівні поширеності, захворюваності і диспансерного нагляду при меншому від середнього показнику смертності свідчать про своєчасне виявлення і адекватне лікування – Закарпатська область (табл. 3).

Головний чинник ризику розвитку ІХС – підвищений артеріальний тиск. Ризик смертності від ІХС, залежний від систолічного артеріального тиску, становить 41 % у чоловіків (віком 40–59 років) і 34 % у жінок (віком 30–69 років). Поєднання артеріальної гіпертензії (АГ) та ІХС, яке трапляється більше ніж у 60 % пацієнтів, значно підвищує ризик таких небезпечних для життя ускладнень, як інфаркт міокарда, інсульт, серцева недостатність. Динаміку показників поширеності ІХС і захворюваності на неї, асоційованих з АГ, у 2010 та 2012 р. серед дорослих, працездатних, сільського населення та осіб пенсійного віку представлено в табл. 4, 5.

Оскільки АГ найбільш поширена у старших вікових групах, то показники поширеності ІХС у поєднанні з ГХ і захворюваності на них у цій віковій групі значно вищі (відповідно у 2,5 і 1,9 разу, ніж у групі дорослих та у 6,9 і 3,4 разу, ніж у групі працездатних осіб). Області та регіони, де проживає значна частка населення похилого віку, мають значно вищі за середні показники поши-

реності ІХС з АГ серед дорослих, сільського населення та осіб пенсійного віку (міста Київ та Севастополь, Київська, Луганська та Кіровоградська області).

ІХС стабільно посідає перші місця в структурі причин первинної інвалідності дорослого населення, і протягом останніх років показники практично на одному рівні з тенденцією до зниження (20,1 % – у 2009 р.; 19,9 % – у 2010 р.; 20,1 % – у 2011 р.; 19,5 % – у 2012 р.) (рис. 3).

За даними Європейського товариства кардіологів, у популяції ураженість чоловіків удвічі вища, ніж жінок. Захворювання трапляється в молодих, його пік припадає на середні й старші вікові групи, причому з віком кількість хворих зростає. У підгрупі чоловіків віком 45–54 роки захворюваність становить 2–5 %; 65–74 роки – 11–20 %. Аналогічні дані в жінок: відповідно 0,5–1 % і 10–14 %; у віці понад 75 років різниці між чоловіками й жінками немає [5].

Ризик розвитку атеросклерозу вільцевих артерій та ІХС суттєво збільшується через недотримання здорового способу життя та здорового харчування, поширеність куріння, алкоголізму, брак фізичної активності, особливо серед молоді та населення працездатного віку (табл. 6). Проблему ІХС і атеросклерозу слід вирішувати спільно лікарям-терапевтам, кардіологам, інтервенційним кардіологам і серцево-судинним хірургам.

Таблиця 3

Показники здоров'я населення працездатного віку в Україні у 2010 та 2012 р. (ішемічна хвороба серця)

Регіон / Область	2010 рік					2012 рік				
	П (на 100 000 населення)	З (на 100 000 населення)	ДН (на 100 000 населення)	ПІ (на 10 000 населення)	С (на 100 000 населення)	П (на 100 000 населення)	З (на 100 000 населення)	ДН (на 100 000 населення)	ПІ (на 10 000 населення)	С (на 100 000 населення)
АР Крим	7 579,6	1 039,2	6 117,6	3,0	92,1	8 472,9	915,9	6 590,4	2,8	77,2
Вінницька	11 417,0	1 151,4	9 831,6	4,5	71,5	11 541,7	1 267,8	9 698,0	4,4	67,9
Волинська	9 661,1	895,5	5 836,8	4,6	69,0	9 622,8	861,7	5 903,2	4,5	65,2
Дніпропетровська	10 137,5	972,0	7 893,2	3,2	74,0	10 756,3	910,6	7 319,8	3,5	77,7
Донецька	8 691,5	1 103,6	7 612,6	3,7	117,8	8 946,2	1 101,8	7 237,9	3,6	117,8
Житомирська	3 458,0	401,5	2 814,2	2,8	59,1	3 624,1	361,8	3 037,1	2,7	54,4
Закарпатська	16 694,9	1 712,1	14 635,7	4,4	49,4	17 120,4	1 316,9	14 820,8	4,2	49,2
Запорізька	6 243,3	402,7	5 174,0	3,4	78,5	6 456,2	416,0	5 408,0	3,5	71,6
Івано-Франківська	11 450,1	1 290,5	10 568,0	3,9	69,6	11 605,9	1 319,8	10 597,7	3,8	69,8
Київська	14 662,6	1 081,7	7 192,7	3,4	129,1	14 989,2	1 138,3	7 895,7	3,1	118,7
Кіровоградська	12 813,2	1 160,2	9 795,1	2,8	104,5	13 308,4	1 064,3	9 962,9	2,4	94,9
Луганська	9 786,8	710,3	8 832,7	4,3	107,9	10 036,2	682,9	9 027,5	3,9	97,8
Львівська	5 247,3	859,8	3 892,7	4,4	56,4	5 458,0	705,0	3 956,8	5,0	56,9
Миколаївська	9 687,5	1 487,4	7 431,1	5,2	78,7	10 484,7	1 620,8	8 114,6	4,9	69,4
Одеська	10 870,1	1 337,7	9 027,5	3,3	64,9	11 030,4	1 370,7	9 262,3	3,2	65,6
Полтавська	10 314,9	869,4	8 988,8	3,5	90,3	9 605,8	797,4	8 494,8	3,2	95,7
Рівненська	8 044,6	929,5	6 328,6	3,7	80,3	9 109,1	933,2	7 021,0	3,8	80,4
Сумська	6 088,6	744,7	5 485,5	2,5	56,0	6 292,9	782,4	5 528,8	2,0	51,5
Тернопільська	9 549,5	772,4	5 380,4	3,8	51,4	9 544,3	839,7	5 521,5	4,4	47,4
Харківська	9 757,9	1 732,3	7 911,8	4,3	84,7	9 884,4	1 648,6	7 431,4	4,7	77,6
Херсонська	11 315,7	1 093,2	8 380,5	3,6	95,2	11 455,8	1 097,0	8 576,5	2,9	93,0
Хмельницька	7 878,8	1 080,9	6 304,8	3,5	53,5	8 569,2	1 073,6	6 400,6	3,7	63,6
Черкаська	7 419,5	867,7	6 176,2	3,8	66,3	8 194,0	845,3	6 533,8	4,1	63,8
Чернівецька	15 813,9	1 714,9	13 786,8	5,1	83,7	16 584,4	1 330,8	14 860,5	7,0	84,4
Чернігівська	7 735,6	937,0	6 657,6	3,5	123,9	7 786,8	930,4	6 575,6	3,3	115,9
м. Київ	7 979,9	749,5	5 291,7	5,0	98,4	7 762,2	677,9	5 146,2	4,0	100,2
м. Севастополь	5 577,2	269,3	3 589,6	2,6	51,0	5 538,1	310,3	3 746,6	2,1	49,0
Україна	9 350,3	1 034,1	7 399,3	3,8	83,7	9 637,2	994,7	7 441,0	3,8	81,0

Примітка. П – поширеність; З – захворюваність; ДН – диспансерний нагляд, ПІ – первинна інвалідність; С – смертність.

Значної частини передчасних смертей від хвороб системи кровообігу можна б було уникнути за умови реалізації адекватної національної політики у сфері охорони здоров'я, спрямованої на зниження впливу чинників ризику, поліпшення роботи медичних служб та підвищення рівня свідомого ставлення громадян до свого здоров'я.

Сьогодні лікування хворих із природженими та набутими вадами серця, ІХС або складними порушеннями ритму серця неможливе без хірургічних втручань. У країнах Західної Європи і США показник проведених балонних ангіопластик і стентувань становить 20–30 % пацієнтів з ІХС. У Німеччині за рік проводиться близько 80 000

операцій на серці, з них більшість при вадах серця та аортокоронарне шунтування, із середньою летальністю не вище 2–3 %. Кількість центрів, які виконують інвазивні серцеві втручання, в Європі становить 2,4 тис.; коронарографій – більше 4 тис.; стентувань вінцевих артерій – більше 1,5 тис. (на 1 млн населення). Лікування хворого на ІХС з високим ризиком передбачає своєчасне проведення ревазуляризації міокарда (стентування, аортокоронарне шунтування) і оптимальну медикаментозну терапію.

Щорічно в Україні виконують більше 21 000 інтервенційних втручань, при потребі – 200 000 на рік. Собівартість коронарографії – 4325 грн,

Таблиця 4

Поширеність ішемічної хвороби серця, в тому числі у поєднанні з гіпертонічною хворобою, серед населення різних вікових груп у 2010 та 2012 р. (на 100 000 населення)

Регіон / Область	Дорослі віком 18 років і старші		Працездатне населення		Сільське доросле населення		Жінки віком ≥ 55 років Чоловіки віком ≥ 60 років	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012	2010	2012
АР Крим	15 521,9	17 051,3	5 621,8	6 326,3	13 048,6	14 508,6	39 041,0	41 349,0
Вінницька	15 270,3	15 660,2	5 598,8	5 594,5	14 409,5	16 252,7	35 025,5	36 219,5
Волинська	13 381,3	13 078,4	5 035,2	5 088,9	12 340,4	12 173,3	35 482,1	34 085,5
Дніпропетровська	15 085,9	15 738,9	5 608,6	6 041,6	12 749,3	12 829,9	36 606,9	37 127,4
Донецька	14 194,1	14 803,2	5 496,9	5 777,0	10 462,0	10 749,3	32 764,6	33 298,6
Житомирська	14 670,3	16 852,5	1 606,9	1 966,4	15 503,9	17 132,2	43 557,1	49 487,1
Закарпатська	12 978,3	13 297,8	6 934,6	6 804,7	12 124,4	12 392,9	30 514,4	31 875,4
Запорізька	11 635,9	12 477,7	3 750,5	3 474,7	11 877,1	12 004,2	29 260,7	31 970,3
Івано-Франківська	9 536,8	9 677,7	5 068,7	5 006,9	8 513,9	8 659,7	20 720,7	21 310,4
Київська	19 962,8	20 719,0	8 322,5	8 271,4	21 107,3	21 892,5	46 528,5	48 835,3
Кіровоградська	20 471,9	21 222,2	9 264,6	10 007,1	18 114,7	19 622,1	42 999,7	43 442,3
Луганська	18906,9	19 830,3	6 145,2	6 540,7	17 553,3	17 609,2	47 040,3	48 099,7
Львівська	8 658,0	8 956,6	2 892,1	2 827,4	8 040,7	8 616,0	23 357,5	24 383,7
Миколаївська	13 938,2	14 971,4	4 992,6	5 677,4	10 292,0	11 128,2	35 202,5	36 212,3
Одеська	13 923,9	14 571,3	6 243,9	6 171,1	12 795,1	13 870,6	32 490,5	34 363,6
Полтавська	14 024,0	14 576,8	5 335,0	5 177,3	10 719,7	10 980,9	32 067,4	33 953,4
Рівненська	13 177,0	14 452,2	5 000,3	5 685,2	12 400,9	13 692,0	35 778,4	38 362,4
Сумська	10 895,9	11 483,8	3 619,6	3 539,0	11 430,4	11 891,8	26 408,2	27 971,8
Тернопільська	15 728,9	15 793,6	5 226,5	4 982,4	14 282,8	15 343,6	40 137,3	40 886,7
Харківська	17 147,2	17 327,9	6 465,1	6 338,9	15 281,0	15 943,1	41 962,9	41 986,1
Херсонська	11 491,5	13 047,0	5 556,4	6 091,0	9 921,1	12 143,9	25 454,8	28 905,9
Хмельницька	11 828,6	14 798,0	3 565,4	4 500,1	11 329,7	12 276,6	29 460,4	36 550,2
Черкаська	14 870,8	15 730,3	3 915,9	4 366,2	12 635,9	13 255,7	36 945,0	38 352,2
Чернівецька	15 043,4	16 106,0	9 296,3	9 805,5	13 907,2	14 924,3	28 847,5	31 160,0
Чернігівська	15 715,4	17 085,1	5 103,0	5 179,6	16 341,9	17 370,2	35 508,5	39 106,8
м. Київ	20 605,6	21 168,9	5 241,0	5 225,3	0	0	64 619,5	63 861,1
м. Севастополь	18 897,0	19 185,4	3 160,3	3 093,4	12 027,7	13 875,7	54 779,3	54 073,6
Україна	14 839,2	15 606,8	5 377,1	5 562,8	12 900,1	13 705,9	36 705,3	38 238,9

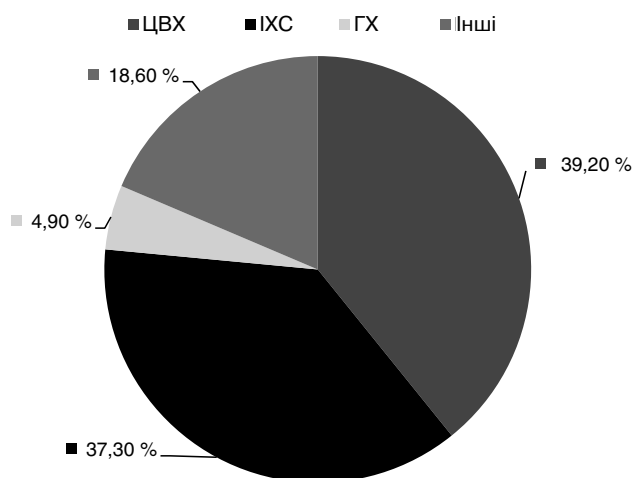

Рис. 3. Структура первинної інвалідності від хвороб системи кровообігу серед працездатного населення у 2012 р. ЦВХ – цереброваскулярні хвороби.

вартість стента з лікувальним покриттям – 20 000 грн. Також проводиться близько 2,5 тис. операцій аортокоронарного шунтування (собівартість – 30 000 грн).

Щороку в Україні народжується близько 4500 дітей з природженими вадами серця. В середньому проводиться 2800 операцій, хоча потужностей центральних та регіональних кардіохірургічних центрів (відділень) достатньо для проведення близько 4000 за умов повноцінного фінансування (собівартість – 19 000 грн). Потребують кардіооперацій приблизно 7000.

Наразі в усіх регіонах держави працює 24 кардіохірургічні центри, які виконують понад 20 000 операцій щороку, працює 425 кардіохірургів.

На жаль, вартісне обладнання в багатьох центрах використовують неефективно, а саме вчасне спрямування на коронарографію дозволяє засто-

Таблиця 5

Захворюваність на ішемічну хворобу серця, в тому числі з гіпертонічною хворобою, серед населення різних вікових груп у 2010 та 2012 р. (на 100 000 населення)

Регіон / Область	Дорослі віком 18 років і старші		Працездатне населення		Сільське доросле населення		Жінки віком ≥ 55 років Чоловіки віком ≥ 60 років	
	2010 р.	2012 р.	2010 р.	2012 р.	2010 р.	2012 р.	2010 р.	2012 р.
АР Крим	1 137,3	1 057,1	674,1	605,7	1 253,6	1 293,6	2 200,5	2 053,1
Вінницька	1 022,7	917,2	551,1	494,0	1 062,6	1 054,4	1 959,2	1 758,7
Волинська	775,6	668,2	460,7	417,1	840,9	742,8	1 572,4	1 297,0
Дніпропетровська	917,8	899,3	590,9	485,7	808,9	856,0	1 623,9	1 793,5
Донецька	1 255,5	1 190,9	723,5	715,1	872,5	830,5	2 361,6	2 138,5
Житомирська	475,2	599,3	155,1	158,7	553,0	646,0	1 170,8	1 555,3
Закарпатська	1 234,5	984,6	798,7	614,5	1 148,6	962,0	2 451,7	2 012,5
Запорізька	406,5	460,5	203,3	200,6	596,8	703,3	851,3	1 015,9
Івано-Франківська	917,6	900,4	591,8	594,9	838,9	852,9	1 704,1	1 629,9
Київська	832,4	933,6	548,4	608,3	929,6	1 085,2	1 447,7	1 634,5
Кіровоградська	997,0	1 043,4	783,0	808,4	1 013,1	1 196,7	1 371,3	1 459,3
Луганська	741,2	767,6	453,1	485,3	579,2	549,6	1 350,3	1 344,7
Львівська	893,1	808,4	428,5	378,1	843,9	895,3	2 053,3	1 871,9
Миколаївська	1 226,8	1 382,9	775,9	936,0	599,0	716,1	2 245,4	2 344,9
Одеська	1 249,7	1 297,1	760,3	806,4	1 203,9	1 156,4	2 394,8	2 412,6
Полтавська	749,8	811,1	446,6	470,1	427,4	499,6	1 356,8	1 491,8
Рівненська	820,6	850,6	553,8	525,3	713,7	878,9	1 499,5	1 694,4
Сумська	756,4	827,1	409,0	457,5	728,5	828,1	1 476,9	1 571,9
Тернопільська	684,8	702,0	319,8	324,9	734,9	781,5	1 517,2	1 561,5
Харківська	1 933,7	1 718,5	1 069,6	973,2	1 370,6	1 183,0	3 893,9	3 350,9
Херсонська	743,7	788,4	505,8	582,6	734,2	820,9	1 272,8	1 219,8
Хмельницька	916,2	1 035,8	510,5	510,5	866,1	909,5	1 748,0	2 120,7
Черкаська	830,1	849,8	400,4	416,0	627,0	721,1	1 674,2	1 693,9
Чернівецька	1 097,6	949,1	935,4	754,7	806,8	795,8	1 401,1	1 359,6
Чернігівська	1 026,1	1 137,0	636,1	660,9	885,0	1 044,5	1 718,6	1 986,7
м. Київ	1 129,0	1 053,1	472,3	439,0	0,0	0,0	2 985,2	2 676,8
м. Севастополь	428,0	549,3	180,0	268,9	525,0	966,9	983,7	1 143,9
Україна	1 003,9	986,2	582,2	563,9	868,9	901,8	1 945,0	1 909,4

Таблиця 6

Чинники виникнення ішемічної хвороби

Спосіб життя	Біохімічні або фізіологічні характеристики (ті, що модифікуються)	Особистісні характеристики (ті, що не модифікуються)
Споживання продуктів з високим вмістом холестерину, насичених жирів, калорій	Підвищений рівень ЗХС/ХС ЛПНЩ у плазмі крові Підвищений артеріальний тиск Низький рівень ХС ЛПВЩ	Вік Стать
Куріння	Підвищений рівень тригліцеридів у плазмі крові	Сімейний анамнез щодо ІХС або інших хвороб внаслідок ураження судин атеросклерозом у ранньому віці
Зловживання алкоголем	Гіперглікемія / цукровий діабет, ожиріння	Наявність в анамнезі ІХС або ураження судин атеросклерозом
Низька фізична активність	Чинники, які сприяють тромбоутворенню	

Примітка. ЗХС – загальний холестерин; ХС ЛПНЩ – холестерин ліпопротеїнів низької щільності; ХС ЛПВЩ – холестерин ліпопротеїнів високої щільності.

сувати адекватне лікування і поліпшити якість життя. Профілактика та лікування ІХС мають виняткове соціально-економічне значення.

Висновки

1. Ішемічна хвороба серця – найпоширеніша патологія в Україні. У структурі поширеності хвороб системи кровообігу і захворюваності на них серед дорослих її частка становить відповідно 34,1 і 28,0 %, а серед працездатного населення – 27,3 і 24,3 %. На ішемічну хворобу серця серед дорослих припадає 67,6 % випадків смерті у структурі хвороб системи кровообігу (серед працездатного – 54,8 %).

2. Аналіз показників смертності при ішемічній хворобі серця свідчить про невеликі позитивні зрушення – за період 2008–2012 рр. зменшилися не лише абсолютні величини кількості померлих на 0,2 %, а й коефіцієнти смертності на 3,9 %.

3. Показник первинної інвалідності від ішемічної хвороби серця протягом останніх років

стабільно посідає перші місця в структурі причин первинної інвалідності дорослого населення і фіксується практично на одному рівні з тенденцією до зниження (20,1 % – у 2009 р.; 19,9 % – у 2010 р.; 20,1 % – у 2011 р.; 19,5 % – у 2012 р.).

Література

1. Європейська база даних статистичної інформації «Здоров'я для всіх» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medstat.gov.ua/ukr/normdoc.html>.
2. Здоров'я людини та демографія. Трагедія, якої можна уникнути: подолання в Україні кризи здоров'я людини. Досвід Європи. – К.: Версо, 2009 – 72 с.
3. Коваленко В.М., Корнацький В.М. Регіональні медико-соціальні проблеми хвороб системи кровообігу. Динаміка та аналіз. – К., 2013. – 239 с.
4. Концепція Загальнодержавної програми «Здорова нація на 2012–2016 рр.» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/828-2011-%D1%80>.
5. Корнацький В.М., Дорогой А.П., Манойленко Т.С. та ін. Серцево-судинна захворюваність в Україні та рекомендації щодо покращання здоров'я в сучасних умовах / Аналітично-статистичний посібник. – К., 2012. – 117 с.
6. Щорічна доповідь про результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2012 рік / За ред. Р.В. Богатирьової. – К., 2013. – 464 с.

Надійшла 07.01.2014 р.

Анализ заболеваемости ишемической болезнью сердца в Украине

В.А. Гандзюк

ГНУ «Научно-практический центр профилактической и клинической медицины» Государственного управления делами, Киев

Цель работы – изучить состояние заболеваемости, особенности и тенденции болезней системы кровообращения населения Украины на протяжении 2008–2012 гг.

Материал и методы. Изучены данные Европейского регионального бюро ВОЗ, официальной статистики Государственного комитета статистики Украины, Центра медицинской статистики МЗ Украины. Использован системный подход, медико-статистический и аналитический методы. Проанализирована динамика заболеваемости болезнями системы кровообращения, в частности ишемической болезни сердца (ИБС), в течение пятилетнего наблюдения в Украине и европейском регионе.

Результаты. ИБС занимает ведущие позиции в структуре заболеваемости, инвалидности и смертности во всех регионах Украины. Таким образом, она является самой распространенной патологией в Украине. В структуре распространенности и заболеваемости болезнями системы кровообращения среди взрослых доля ИБС составляет соответственно 34,1 и 28,0 %, а среди трудоспособного населения – 27,3 и 24,3 %.

Ключевые слова: неинфекционные заболевания, болезни системы кровообращения, ишемическая болезнь сердца, смертность, распространенность, заболеваемость, инвалидность.

Analysis of ischemic heart disease morbidity in Ukraine

V.A. Gandzyuk

State Scientific Institution «Research and Practical Center of Preventive and Clinical Medicine» State Administrative Department, Kyiv, Ukraine

The aim – to examine incidence, characteristics and trends of cardiovascular diseases prevalence and disability during the period 2008–2012 years in population of Ukraine.

Material and methods. We studied data of the Regional Office of WHO, the official statistics of the State Statistics Committee of Ukraine, Centre for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. The systematic approach, medical and statistical and analytical methods were used. The dynamics of cardiovascular diseases morbidity, including coronary heart disease, was studied within five years of observation in Ukraine and the European region.

Results. Coronary heart disease takes the leading position in the structure of morbidity, disability and mortality in all regions of Ukraine. Coronary heart disease in adults accounts for 67.6 % of deaths in the structure of cardiovascular diseases (54.8 % at working age). Analysis of mortality in coronary heart disease indicates some, albeit small improvements. Over the period 2008–2012 years, not only the absolute value of the number of deaths was decreased by 0.2 %, but mortality coefficients as well (by 3.9 %). Index of primary disability from coronary heart disease consistently ranked first place in the structure of the causes of disability in adults.

Key words: non-infectious diseases, cardiovascular diseases, ischemic heart disease, prevalence, morbidity, disability.